

Folkbildande samtal på distans

– en guide till digitala livesamtal

När coronapandemin nådde Sverige med full kraft valde ABF att ställa om, i stället för att ställa in. Många studiecirkel och kulturprogram genomfördes digitalt i stället för fysiskt.

Ett normalt år genomför ABF drygt 35 000 föreläsningar i vårt avlånga land. Att försöka ställa om stora delar av den verksamheten är en stor och svår uppgift, men ABF-organisationen har gjort otroliga insatser i detta. Och många lärdomar har dragits på vägen mot att kunna genomföra folkbildande samtal på distans.

Denna guide bygger på dessa erfarenheter. Den gör inte anspråk på att vara en komplett beskrivning av allt man kan behöva veta för att genomföra en föreläsning eller ett seminarium digitalt. Men vi hoppas och tror att det är en bra grund att hålla i handen för den som arbetar inom ABF eller inom några av våra medlems- och samarbetsorganisationer och vill ge sig på att livesända ett samtal.

Guiden kommer att uppdateras löpande för att hålla jämna steg med den snabba tekniska utveckling som sker på området, men tveka inte om att själv pröva dig fram och hela tiden förbättra metoder och arbetssätt.

Lycka till med de digitala livesamtalen!

Innehåll

Bakgrund	4
Varför offentliga livesamtal? 4	
Folkbildningsmässig och teknisk kvalitet 4	
Begrepp och ordval 5	
Före, under och efter livesamtalet	6
Vad behöver man göra inför livesamtalet? 6	
Vad behöver man göra under livesamtalet? 7	
Vad behöver man göra efter livesamtalet? 9	
Teknik vid livesamtal	10
Vilka verktyg kan vi använda för digitala livesamtal? 10	
Tekniklista för sändningar som sker från fysisk plats 11	
Manual för teknikansvarig – sändning från Zoom till Facebook 12	
Kom ihåg!	14
Nyckelord	14

Bakgrund

Varför offentliga livesamtal?

Tekniken och möjligheterna att genomföra digital folkbildning förändrats i snabb takt. Coronakrisen har accelererat omställningen och tvingat fram en anpassning som annars hade skett i en mer utdragen process. En viktig del av ABFs arbete med att **ställa om i stället för att ställa in** är digitalisering av föreläsningar och andra arrangemang. Detta är en del i en strategi såväl på kort som på lång sikt, då mycket av det som sker under pandemin också kommer att vara viktigt i tiden efter den.

För ABF är det viktigt att de livesamtal som genomförs har en hög folkbildningsmässig, innehållslig, teknisk och grafisk verkshöjd. Digitala livesamtal ger möjlighet att nå fler, i hela landet. Vi kan snabbt initiera diskussioner och studiematerial, samarbeta med medlems- och samarbetsorganisationer och opinionsbilda kring ABF och vårt folkbildningsarbete.

Genom att utveckla arbetet med offentliga livesamtal, kan vi bygga upp erfarenheter som också ger oss större möjligheter att stötta andra som vill starta liknande verksamhet.

Folkbildningsmässig och teknisk kvalitet

Ett digitalt livesamtal som genomförs av ABF måste vara **folkbildningsmässigt**. Vi kan också samarbeta kring genomförandet av arrangemangen och därmed stärka banden mellan olika organisationer. Det handlar om att komplexa samband begripliggörs, men lika mycket om att skapa en delaktighet och interaktivitet. Samtalet ska vara intressant och relevant, och får gärna ha en aktualitetskrok som skapar ett intresse hos den tilltänkte deltagaren. Här finns också en tillgänglighetsaspekt. De samtal vi genomför ska vara tillgängliga för personer med funktionsnedsättningar. Särskilt viktigt är att hitta enkla och praktiska metoder för att texta de samtal som genomförs.

Vid sidan av den folkbildningsmässiga och innehållsliga aspekten – där kraven på ABF med rätta är högt ställda – ska det vi gör också hålla en **teknisk och grafisk kvalitet**. Dessa är mer av karaktären hygienfaktorer – det ska vara helt och rent. Det handlar om saker som att sändningen ska börja i tid, inte avbrytas, ljud och

bild ska fungera bra. Det ska finnas bra header- och introbilder kopplade till sändningen och det ska inte vara nättroll i kommentarstråden med mera.

Begrepp och ordval

Det finns en rik flora av begrepp i världen av digitala sändningar:

- Digitala föreläsningar är ett begrepp som ofta används för att synliggöra att verksamhetsformen föreläsning flyttat över till en digital kanal. Det kan tyckas vara lite långt för vardagligt bruk, och antyder också att det är en envägskommunikation (någon föreläser för någon annan).
- Livesamtal är ett begrepp som betonar att det handlar om ett samtal – mellan de medverkande men också med deltagarna/tittarna/publiken som skriver frågor och kommentarer i ett chattflöde.
- Webinar är ett engelskspråkigt begrepp som kommit att användas i Sverige, inte minst för att den populära programvaran Zoom använder begreppet.
- Webb-tv är ett begrepp som används i Yttrandefrihetsgrundlagen, som synliggör att det är en form av tv som i vissa fall ska registreras (men inte är tillståndspliktigt) hos Myndigheten för press, radio och tv.

Utifrån ett folkbildningsperspektiv finns det starka skäl att använda ordet livesamtal, för att därmed betona interaktiviteten i den metod vi använder. Den som deltar i livesamtalet genom att följa det, kommentera och ställa frågor i flödet är medskapare av aktiviteten, som därmed skiljer sig från en klassisk tv-sändning.

Ett offentligt livesamtal skiljer sig också från digitala möten och konferenser. Medan de offentliga livesamtalen streamas brett i en öppen kanal – exempelvis Facebook eller YouTube – så sker digitala möten och konferenser i digitala mötesrum dit du behöver ha ett lösenord för att komma in – exempelvis över Microsoft Teams, Skype eller Zoom.

Det är också viktigt att ha en gemensam terminologi kring de som ingår i våra livesamtal. I detta material kallar vi den som leder samtalet för samtalsledare eller moderator. De som ingår i panelen kallar vi medverkande. De som deltar i livesamtalet genom att titta och eventuellt kommentera kallar vi deltagare.

Före, under och efter livesamtalet

Vad behöver göra inför livesamtalet?

Form

- Bestäm om du vill göra ett offentligt livesamtal eller en intern videokonferens. (Den här guiden är främst till för offentliga samtal).
- Fastställ titel för samtalet och plats för sändningen.
- Fastställ samtalsledare, medverkande kommentarsmoderator och teknikansvarig. **Samma person kan ha flera roller.**
- Identifiera målgruppen och vilken nivå av tillgänglighet som behöver (som till exempel teckenspråk och textning).

Tid och plats

- Schemalägg samtalet så att det inte krockar med andra sändningar.
- Lista samtalsdeltagare, samarbetspartners, plats (digital kanal) och målgrupp.
- Identifiera relevanta Facebook-grupper, nätverk, forum, kalenderium etc för att kommunicera med din målgrupp.
- Gå igenom upplägget av samtalet tillsammans med alla medverkande
  - samtalets upplägg
  - frågeställningar och tidsram
  - rekommenderad kameraposition i ögonhöjd (ej underifrån)
  - ljussättning med huvudljuskälla framifrån samt en lugn och ren bakgrund
  - mikrofoner och högtalare om deltagarna är på hemmaplan
- Rigga rummet om samtalet sker tillsammans på fysisk plats (kameraplacering, ljussättningen, bakgrund).
- Avgör om ni vill korspublicera sändningen och hur ni i sådana fall tar in frågor och kommentarer från de andra som visar er sändning. Läs mer om korspublicering under ”Nyckelord”.
- Koppla upp er 30 minuter innan sändningstid.

- Bestäm vem som presenterar samtalet och de medverkande och hälsar välkommen.
- Testa ljud och bild innan ni går live.
- Se till att länk till samtalet finns i Facebook-evenemanget.

Kommunikation

- Skapa en headerbild till Facebook och som intro ("bokomslag") till sändningen, samt en avslutande 'call-to-action'-bild som avslut till sändningen.
- Skapa ett Facebook-evenemang.
- Tagga medverkande, samarbetsorganisationer, medvärdar och andra relevanta personer och organisationer.
- Bjud in fler att vara medvärdar och eventuellt korspublicera.
- Bjud in till samtalet genom etablerade kanaler.
- Skapa en schemalagd sändning.
- Har samtalet ett nyhetsvärde? Tipsa pressen!

Vad behöver man göra under livesamtalet?

Utsedd person hälsar välkommen till samtalet och förklarar kort samtalets innehåll och tidsupplägg för tittarna. (När under sändningen tas frågor från kommentarsfältet upp? Görs samtalet i samarbete med annan part?).

Samtalsledaren

- Vänd dig **både till de medverkande i bild och deltagarna** i kommentarsfältet under samtalet.
- Kommentera gärna det som uttrycks i chatten.
- Hälsa nya tittare välkomna med jämna mellanrum under samtalets gång.
- Uppmuntra tittarna att ställa frågor.
- Håll koll på tiden med till exempel ett väggur framför dig, så slipper du ta fram mobilen.
- Avsluta med att tipsa om eventuellt material, studiecirkel eller annat ett livesamtal.

Kommentarsmoderatorn

- Hälsa välkommen och uppmuntra tittarna att kommentera och ställa frågor löpande.
- Besvara praktiska frågor direkt i chatten.
- Följ och moderera kommentarsfältet genom att markera att du sett frågor, till exempel med en "tummen upp".

- Dölj och blockera stötande kommentarer i chatten enligt modereringspolicy.
- Håll kontakt med samtalsledaren som kan lyfta deltagandet på olika sätt (så här många tittar nu, vi har flera frågor och tar dem snart, osv).
- Ta in frågor från de som korspublicerar.
- Skriv ett tack för allas deltagande när samtalsledaren rundar av och länka till eventuellt material.

Teknikansvarig

- Kom överens om hur ni kommunicerar under sändning, exempelvis i Zoom-chatten om ni använder det programmet för ert livesamtal.
- Starta sändningen några minuter innan utsedd tid för att testa tekniken, förslagsvis med avstängt ljud.
- Se till att spela in sändningen från originalkällan (håller högre bildkvalitet än Facebooks inspelning).
- Dela skärm och visa startplatta / headerbild.
- Sätt på ljud i samråd med samtalsledaren och starta sändningen.
- Kontrollera att sändningen på Facebook och eventuella korspubliceringar fungerar.
- Publicera outro / avslutningsbild så snart samtalsledaren tackat och avslutat.
- Välj spara video på Facebook så snart sändningen avslutas.

Vad behöver man göras efter livesamtalet?

- Utvärdera samtalet tillsammans
  - vad gick bra, vad kan vi utveckla?
- Redigera det inspelade samtalet på Facebook
  - lägg till ny miniatyrbild
  - klipp bort början och slutet (om där finns ”dötid”)
  - Välj att lägga till textning när funktionen kommer
- Inspelad video på servern
  - Lägg till startplatta och slutplatta
  - Texta videon (på Youtube finns autogenererad textning)
- Lägg gärna upp samtalet också på Youtube, som är ett mer tillgängligt format för sändningar man vill behålla över tid och kunna länka till på ett smidigt sätt.
  - med kort rubrik
  - med thumbnail (en bild som är representativ för filmen och visas innan en användare klickar på filmen)
  - kort information om samtalet och eventuella länkar till vad man kan göra sen, en så kallad ”call to action”
  - tagga eventuella medverkande och medarrangörer
- Mejla gärna medverkande och samarbetspartners med ett tack och berätta hur många som tittade och vart det inspelade samtalet finns.

Teknik vid livesamtal

Vilka verktyg kan vi använda för digitala livesamtal?

Verktyg och teknikval beror på form för livesamtalet. Idag finns två plattformar dit stora grupper människor dagligen söker sig för att följa vad som händer – Facebook och Youtube. Valet av plattform handlar till stor del om vilken målgrupp man vill rikta sig till. Denna guide baserar sig på sändningar över Facebook därför att många organisationer har en stark närvaro där och kan dra nytta av hur algoritmerna fungerar för att få fler tittare. Läger man dessutom upp det på Youtube i efterhand ger det möjlighet att nå fler och att smidigt kunna länka till samtalet i efterhand.

- Om sändningen sker från en enda fysisk plats, rekommenderas att sända direkt över Facebook. Detta är en bra metod som minskar risken för felkällor.
- Om sändningen sker från flera olika fysiska platser, rekommenderas i dagsläget att streama från Zoom till Facebook. Nackdelen med metoden är att det finns en lagg på 20 sekunder mellan sändningen och att den publiceras på Facebook, men det är ett överkomligt problem. Det är i dagsläget det mest görbara sättet att sända ett samtal mellan personer som befinner sig på olika platser.

Det finns också olika programvaror för produktion av livestreamade samtal, så kallade tredjepartsprogram. Dessa är dock komplicerade att använda för den som inte har specialistkunskaper, med marginella vinster i form av ökad grafisk kvalitet.

Tekniklista för sändningar som sker från fysisk plats

För att sända live från Facebook behöver du en smartphone eller en extern webbkamera kopplad till en dator. Oavsett vilken enhet du använder behöver du vara inloggad på Facebook och ha behörighet att göra ändringar på den sida sändningen ska ske ifrån.

- Externa mikrofoner – Oavsett om du använder en extern kamera eller en smartphone för att filma med behöver du ha externa mikrofoner till samtliga deltagare i samtalet.
- Ljussättning.
- Extern skärm som teleprompter för samtalsledare och medverkande.

Manual för teknikansvarig

– sändning från Zoom till Facebook

- **Förarbete**
  - Laddat ner Zoom
  - Tillgång som administratör till den Facebookkanal där sändningen ska ske
- **Förmöte**
  - Se till att den som loggar in har Zoom-konto med tillräckliga rättigheter att sända ett samtal (Zoom Pro med Webinar eller mer).
  - Se till att alla loggar in i tid.
- **Öppna i flikar**
  - Organisationens Facebooksflöde
  - Facebooksidan ni sänder ifrån.
  - Organisationens Messenger på Facebook (kan komma frågor man vill panelen ska ställa, eller de som inte hittar sändningen)
  - Zoom-mötet
  - Överenskommen kommunikationskanal, exempelvis chatten i Zoom
- **Schemalägg sändningen på Facebook**
- **Förmöte med medverkande**
  - Se till att alla hörs bra, extern mikrofon är att föredra.
  - Ljus på ansikte, framifrån, gärna snett uppifrån.
  - Ha kameran i ögonhöjd, se upp för grodperspektiv, sätt upp laptop på t ex böcker.
  - Avstånd till kamera: den som talar får gärna vara en bit ifrån så man ser mer av kroppsspråket.
  - Använd verklig bakgrund inte digital, gärna ren och lugn utan för mycket som distraherar.
  - Ta över rollen som värd/host i Zoom, vilket överläts av den som startat mötet
  - Gör samtalsledaren till medvärd/co-host
  - Teknikern görs dold (ska inte synas i bild)

- **Någon minut innan sändning startar**
  - Tryck på ”More”, klicka på ”Send to Facebook”.
  - Ett fönster öppnas i din webbläsare, där får du möjlighet att välja att börja sända direkt eller att använda Facebook Live Producer. Om du inte är väldigt erfaren, rekommenderas att sända direkt (utan Facebook Live Producer).
  - Skriv rubrik och meddelande som förklarar sändningen (kan plockas från Facebookevenemanget, förbered och klistra in).
  - Starta sändning, och uppmärksamma samtalsledaren på att sändningen har startat. Videovisningen kommer igång med 20 sekunders fördröjning.
  - Gå in i Facebookevenemanget och skriv en uppdatering med länken till sändningen.
- **Håll koll i kommentarsfältet**
  - Hälsa välkomna, och be folk lämna kommentarer i flödet.
  - Följ en tydlig modereringspolicy.
  - Håll koll på både sändningen, evenemanget och Messenger, för att kunna svara på eventuella praktiska frågor.
  - Lägga gärna in länkar till material som diskuteras, t ex till ABFs webbutik.
  - Vid avslut tacka för sändningen i flödet.
- **Avsluta sändningen**
- **Efter**
  - Kort eftersnack, tack å hej bra jobbat!
  - Ge värd/host tillbaka till samtalsledare om du lämnar innan mötet är slut.

Kom ihåg!

Glöm inte bort att **tittarna också är medskapare** av livesändningen!

Tekniskt strul händer! Tittare har förståelse om det kommuniceras löpande vad som sker.

Våga testa! Det viktigaste är att komma igång och pröva sig fram.

Nyckelord

Korspublicering: Ett sätt att visa ett livesamtal på Facebooksidor samtidigt. För att kunna sända ett samtal på annan sida måste de ha godkänt korspublicering, se <https://www.facebook.com/business/help/457328234477362>.

En organisation kan begära korspublicering av en annan organisations livesamtal. När förfrågan godkänts sänds samtalet också på denna organisations sida. Detta sker med ett nytt kommentarsfält, som de själva kan moderera.

Strömnyckel/Streamnyckel: Kopieras från Facebook Live och används i sändningsprogram eller plattform som sköter sändningen. Det kan vara OBS (Open Broadcast System), en webbsida eller annan plattform), en webbsida eller annan plattform.

Folkbildande samtal på distans

– en guide för digitala livesamtal

Tekniken och möjligheterna att genomföra digital folkbildning förändrats i snabb takt. Pandemin accelererade omställningen och tvingade fram en anpassning som annars hade skett i en mer utdragen process.

En viktig del av folkrörelse-Sveriges arbete med att ställa om i stället för att ställa in har varit digitalisering av föreläsningar och andra arrangemang. Digitala livesamtal ger möjlighet att nå fler, i hela landet. Det gör det möjligt att snabbt initiera diskussioner och studiematerial, samarbeta och opinionsbilda.

Denna guide riktar sig till den som vill genomföra ett offentligt livesamtal, och utgör ett komplement till grafiska manualer och annat stöd i arbetet. Den är skriven under hösten 2020 och bygger på de tekniska förutsättningarna vid denna tidpunkt.

